

Lasten ja nuorten liikkumisen edistäminen koulumatkoilla

Velo-city 2026

Krakovan, Oslon ja
Kööpenhaminan kokemuksia
lasten ja nuorten liikkumisen
edistämisen projekteista



Miksi aihe on tärkeä?

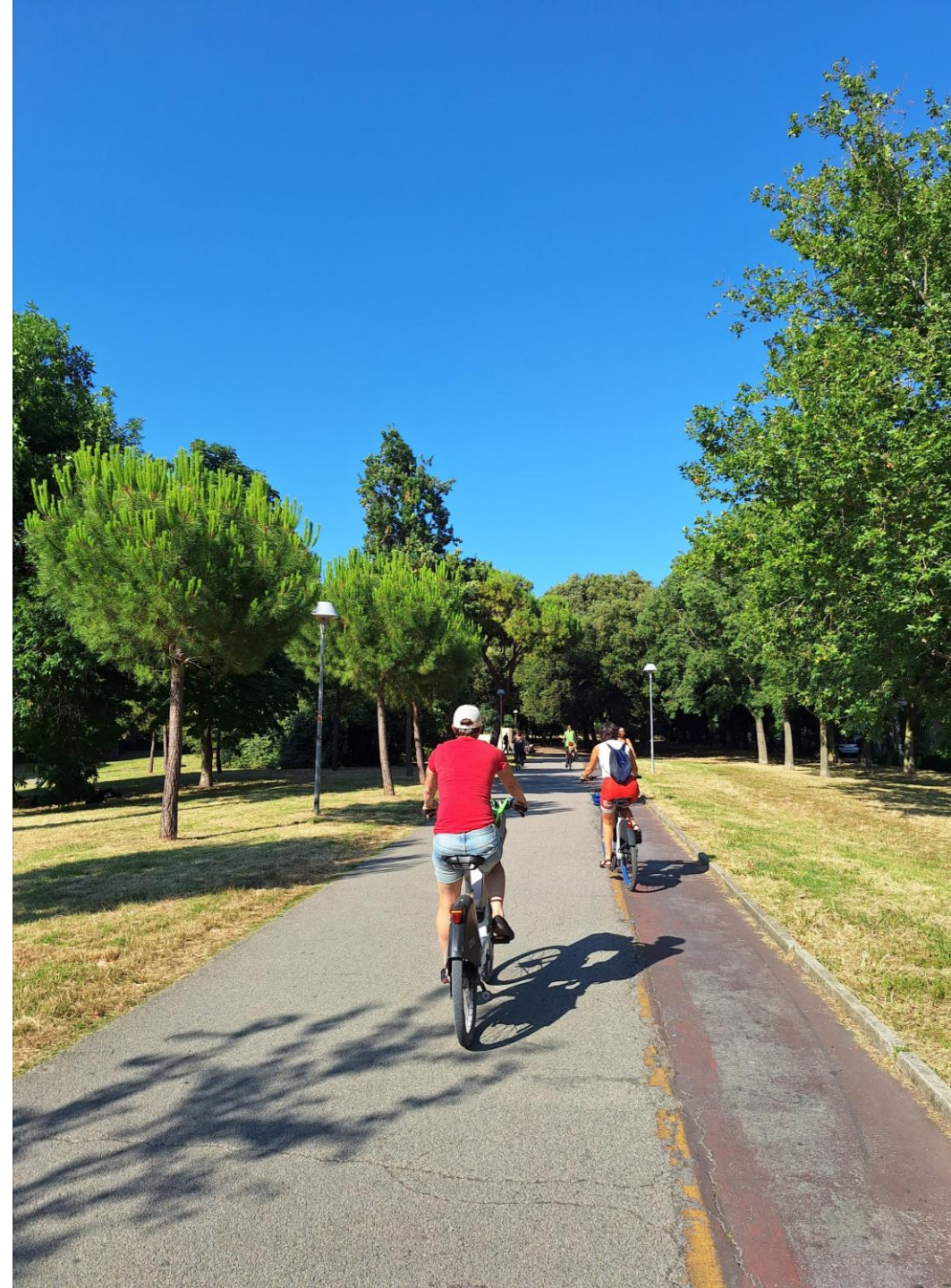
- Lasten ja nuorten liikkuminen on vähentynyt.
- Koulumatkoilla on suuri merkitys arjen liikkumiseen.
- Kansainväliset esimerkit osoittavat, että infrastruktuurin lisäksi tarvitaan viestintää, opetusta ja osallistamista.



Esimerkki 1: Krakovan STARS-ohjelma (Bike to School)

Miten lasten pyöräilyä lisättiin kouluissa?

- STARS Bike to School -ohjelma käynnistyi vuonna 2013 kuudessa koulussa.
- Vuodesta 2021 lähtien mukana noin 50 ala-asteeseen ja yli 21 000 oppilasta.
- Tavoitteena pitkäaikainen kulkutapamuutos, ei pelkästään infrastruktuurin rakentaminen.
- Vuotuinen toimintamalli sisältää opettajakoulutuksia, pyöräilytaitoharjoituksia, kampanjoita ja yhteisiä tapahtumia.



Esimerkki 1: Ohjelman onnistumisen avaintekijät

10 askeleen mallin tärkeimmät opit

- Varmistettu pitkäjänteinen rahoitus kaupungilta.
- Jokaisella koululla oma ohjaaja ja toimintasuunnitelma.
- Opettajille ja kouluille tarjotaan tukea, materiaaleja ja palkintoja.
- Kouluille annetaan mahdollisuus valita omat toimintansa.
- Vuosittaiset opettajatapaamiset ja kokemusten jakaminen.
- Yhteiset kampanjat ja tapahtumat lisäävät näkyvyyttä ja yhteisöllisyyttä.
- Vaikutuksia seurataan vuosittaisilla kyselyillä.



Esimerkki 1: Tulokset ja käytännön toteutus

Mitä Krakovassa saavutettiin?

- Lasten pyöräilyn osuus STARS-kouluissa nousi noin 13,6 %:sta lähes 17,6 %:iin vuosina 2017-2025.
- Kouluun autolla kulkeminen väheni noin 27,7 %:sta noin 19,7 %:iin.
- Vaikutuksia seurataan vuosittain 8 000-10 000 oppilaan kyselyillä.
- Kevään "Cycling May" -kampanjaan osallistui vuonna 2026 noin 27 000 lasta ja nuorta.



Esimerkki 2: Sydänvyöhyke (Heart Zone) -malli Oslossa

Mikä on sydänvyöhyke?

- Koulun ympärille määriteltävä alue, jolla vanhempia kannustetaan välttämään lasten autokuljetuksia.
- Tavoitteena vähentää liikennettä koulun läheisyydessä.
- Parantaa kävelyn ja pyöräilyn turvallisuutta.
- Lisää lasten omatoimista liikkumista.

Oslo

- Kaupungin tavoitteena sydänvyöhyke 130 koululle.
- Vuonna 2026 mukana 69 koulua.
- Perustuu Norjassa käytössä olevaan valtakunnalliseen toimintamalliin, jota on toteutettu yli 400 koulussa.



Esimerkki 2: toimintamalli ja toimenpiteet

Toimintamalli

1. Hankkeen käynnistys koulun ja vanhempien kanssa.
2. Nykytilan kartoitus kyselyillä ja lasten liikenneturvallisuuskävelyillä.
3. Haasteiden tunnistaminen ja toimenpiteiden suunnittelu.
4. Toimenpiteiden toteutus.
5. Vaikutusten arviointi.

Toimenpiteet

- Kävely- ja pyöräilykampanjat.
- Vanhempien tiedotus ja asennevaikuttaminen.
- Pyöräilyopetus kouluissa.
- Liikenneturvallisuutta parantavat infra-toimet, kuten suojatiet, hidasteet, valaistus ja pysäköintijärjestelyt.



Esimerkki 2: Tulokset ja keskeiset opit

Tuloksia valtakunnallisesta tutkimuksesta (2024)

- Vanhempien autokuljetukset vähenivät 16 %.
- Pyörällä liikkuminen lisääntyi 14 %.
- Kävely lisääntyi 10 %.
- Liikenneturvallisuustietoisuus kasvoi noin 50 %.

Keskeiset opit

- Koulun henkilöstön, vanhempien ja oppilaiden sitoutuminen on ratkaisevaa.
- Asenteisiin vaikuttaminen on tärkeää.
- Parhaat tulokset saavutetaan yhdistämällä "kovat" (infra) ja "pehmeät" (viestintä, kampanjat, opetus) toimenpiteet.



Esimerkki 3: Kööpenhaminan Green Across Town (2022-2025) -hanke

- Tavoitteena vähentää liikenteen CO₂-päästöjä ilman suuria infrastruktuurihankkeita.
- Yksi hankkeen painopisteistä oli lasten ja nuorten liikkuminen.
- Lähtökohtana oli, että lapset käyttävät kaupunkia eri tavalla kuin aikuiset ja tunnistavat arjen liikkumisen haasteita, joita aikuiset eivät välttämättä huomaa.



Esimerkki 3: Miten lapset osallistettiin?

7-9-vuotiaat

- 3 tunnin oppitunteja: visailuja, este- ja haastekortteja sekä kaupunkisuunnittelupelejä.
- Noin 1 000 lasta osallistui.

10-12-vuotiaat

- Koko päivän työpajoja (5 h).
- Kävely- ja pyöräilykokemusten tarkastelua. Tulevaisuuden kaupungin visiointia.
- Suositusten laatiminen kouluille ja kaupungille.
- 141 oppilasta osallistui työpajoihin.

Menetelmiä

- Kartoitukset ja havainnointi paikan päällä.
- Kävely- ja pyöräreittien arviointi.
- Tulevaisuusskenaarioiden suunnittelu.



Esimerkki 3: Opit ja haasteet

Mitä saatiin?

- Tietoa lasten arjen liikkumisesta ja kokemuksista.
- Havaintoja turvallisuudesta, esteistä ja ympäristön viihtyisyydestä.
- Lasten kehitysehdotuksia kaupungin ja koulujen käyttöön.

Haasteita

- Suunnittelukysymysten esittäminen lapsille ymmärrettävästi.
- Kaupunkisuunnittelun pitkien aikataulujen yhdistäminen osallistamiseen.
- Lasten ideoiden muuttaminen aidoksi vaikutukseksi.



Päätelmät:

- Lasten ja nuorten aktiivisen liikkumisen lisääminen vaatii infrastruktuurin lisäksi viestintää, opetusta, kampanjoita ja osallistamista.
- Pitkäjänteiset ohjelmat ja koulujen jatkuva tuki tuottavat pysyviä muutoksia liikkumistottumuksiin.
- Koulut, vanhemmat ja oppilaat on sitoutettava yhteisiin tavoitteisiin.
- Lasten osallistaminen tuottaa arvokasta tietoa arjen liikkumisen esteistä ja kehittämistarpeista.
- Vaikutuksia tulee seurata säännöllisesti, jotta toimenpiteitä voidaan kehittää ja kohdentaa tehokkaasti.

